

Abstrakt

Kapilární zónová elektroforéza byla využita pro chirální separaci jedenácti derivátů diquatu (DQ). Tyto N-heteroaromatické dikationty obsahující strukturní motiv 2,2'-bipyridinu jsou v současné době studovány pro své zajímavé redoxní vlastnosti a axiální chiralitu. Kombinace těchto vlastností může v budoucnu přinést zajímavé využití. Pro chirální separace DQ byly jako chirální selektory (CS) použity komerčně dostupné náhodně sulfatované α -, β -, a γ -cyklodextriny o vysokém stupni substituce (HS- α -CD, HS- β -CD, HS- γ -CD). Při použití všech uvedených CS bylo dosaženo velmi dobrého chirálního dělení. Separace enantiomerů na základní linii bylo dosaženo pro 82 %, 91 %, respektive 100 % analyzovaných derivátů DQ v přítomnosti HS- α -CD, HS- β -CD, respektive HS- γ -CD. Nejvyšších separačních účinností a rozlišení enantiomerů DQ bylo dosaženo při elektroforetické separaci v základním elektrolytu (BGE) obsahujícím 22 mmol/L NaOH, 35 mmol/L H₃PO₄ (pH 2,5) a 6 mmol/L HS- β -CD. Pomocí tří dostupných neracemických DQ byla provedena identifikace migračního pořadí jednotlivých *M*- a *P*-enantiomerů příslušných DQ.

Metodou kapilární afinitní elektroforézy byly experimentálně zjištěny závislosti efektivní elektroforetické pohyblivosti enantiomerů DQ na koncentraci HS- α -CD, HS- β -CD, nebo HS- γ -CD v BGE. Efektivní pohyblivosti byly vypočteny po korekci migračních časů analytů pomocí Haarhoff-Van der Lindeho funkce. Nelineární regresní analýzou získaných dat byly stanoveny zdánlivé konstanty stability komplexů enantiomerů DQ s výše uvedenými anionickými CS cyklodextrinového typu. Pro komplexy všech DQ s HS- α -CD, HS- β -CD a HS- γ -CD byly zjištěny velmi vysoké hodnoty zdánlivých konstant stability. Jejich rozmezí bylo od $7,8 \cdot 10^3$ dm³/mol do $547,4 \cdot 10^3$ dm³/mol. Nejpevnější komplexy byly tvořeny interakcí enantiomerů derivátů DQ s HS- α -CD.

Klíčová slova: chirální separace, sulfatované cyklodextriny, kapilární elektroforéza, konstanta stability, diquaty